

הרפורמה במשק החלב כבר יצאה לדרך...

אולי, תוך נסיעה מהירה מדי בדרך משובשת עברה על פני תמרורים לא בולטים די הצורך. האם מאוחר מדי לתקן את הקצב, כדי למנוע תאונה? ובמקרה של תאונה, האם על הקרבן להיענש על תמימותו ועל שסמך על מיומנותו של הנהג?

סגן ראש הממשלה
שר החקלאות ופיתוח הכפר
והשר לאיכות הסביבה

06 דצמבר 1998
י"ז י"ז תשנ"ט
תיק: מועצת החלב
ש/ 0354 / 98

יוסי מלול
מזכיר התאחדות מגדלי בקר

לכבוד
מר אבשלום דולב
מנכ"ל מועצת החלב בישראל

הנדון: תכנון משק החלב

- אני מבקש להביא בפניכם את עמדת משרד החקלאות בנוגע לתכנון משק החלב וזאת בהמשך למסמך שנחתם על ידי משרדי הממשלה בדבר ישום הרפורמה ברפת החלב.
1. משרד החקלאות יתמוך בהצעת החוק לתכנון משק החלב הנמצאת על שולחן ועדת הכלכלה של הכנסת.
 2. מדיניות משרד החקלאות לגבי הוספת יצרנים חדשים תהיה בכפוף לדו"ח גולדיון, ושקולי הנהלת משרד החקלאות.
 3. משרד החקלאות יעשה כמיטב יכולתו כי ישמרו כללי מדיניות היבוא הקיימים לגבי מכסים, היטלים, מכסות יבוא וההסכמים הבינלאומיים הביילטרליים. כל שנוי במדיניות היבוא יחייב תיאום עם ארגוני החקלאים.
 4. עמדת משרד החקלאות להפסיק מנגנון ניכוי הפריזון בתום תקופת הרפורמה בתחילת 2002.

אני מקים ועדת מעקב בהשתתפות נציגי מועצת החלב, התאחדות מגדלי בקר, המרכז החקלאי ומשרד החקלאות אשר תעקוב אחר בצוע הרפורמה, תדווח להנהלת המשרד ותיתן המלצות לגבי שינויים נדרשים.

בברכה,
רפאל איתן
סגן ראש הממשלה
שר החקלאות ומיתוח הכפר

תגובות השגות הערכות סתירות הנחות

8.12.98

לכבוד מנכ"ל משרד החקלאות, מר דני קריצ'מן

שלום רב!

הנדון: רפורמה בענף החלב במשק המשפחתי

על אף ששמעת את דעתי בנושא במספר מפגשים בהם הבעתי את דעתי הנחרצת, נראה לי שלא הצלחתי להסביר עד כמה חמורה תהיה התוצאה של הרפורמה במשק המשפחתי.

אני מוצא לנכון להביא בכתב מספר נקודות שבודאי תידרש לתת להן תשובות או הסברים במהלך המפגשים הקרובים שלך עם הרפתנים במשק המשפחתי. אני קורא שוב ושוב את העקרונות שעליהם מבוססת הרפורמה, ואני מתרשם שהעקרונות נבנו תוך כדי ניתוק מהשטח וממי שבעצם אמור להוציא את העקרונות האלה לפועל.

מבלי לעסוק בסטטיסטיקות ובגראפים, המספרים מאד ברורים. במשך שלוש השנים הקרובות תשחוק הרפורמה למעלה מ-50% מהרווח לליטר חלב, וכל זאת על הנחות או השקעות ענק שיגדילו מאד את הרפתות, ועם השתתפות ממשלתית ועומה ביחס להשקעות הנדרשות. גם הרפת הגדולה והיעילה לא תוכל לעמוד בנטל החזרי ההשקעה הנדרשת. למשק המושבי בעל מכסה של 400,000 ליטר נדרשת השקעה של 400,000 ש"ח, מול השתתפות ממשלתית של 50,000 ש"ח.

משק זה עמד עד עתה על רווח שנתי לפני מס של 160,000 ש"ח. לאחר ההשקעה של 350,000 ש"ח יעמוד משק זה עם מכסה של 600,000 ליטר חלב ועם הכנסה שנתית של 120,000 ש"ח, וכל זאת לפני החזרי הלוואה, ולפני השקעה של 50% באיכות הסביבה, וכל זאת השקעה שלא מוכרת לצורכי מס. לנסות לבנות את הרפורמה על איחוד משקים משפחתיים זוהי זריית חול בעיניים. איחוד משקים או "שותפויות" זהו צעד שבמידה וייעשה, לא יגדיל את הרווח, לא יתרום להתייעלות ויהפוך את הרפתות המשפחתיות, לרפתות "תאילנדיות", ובקצב מואץ ייעלם מקצוע "הרפתנות" גם מן המגזר המושבי, כפי שהוא הולך ונעלם מהמגזר הקיבוצי.

התייעלות – מילת קסם זאת, גם היא נלקחת מאתנו כפי שנלקחה מאתנו עד היום, רק שעד היום היא נלקחה מאתנו על פי ההתייעלות בפועל (סקר). מהיום יילקחו מאתנו 2% בשנה ללא קשר לסקר, ותוצאות הסקר יוכלו רק להעמיק את גובה השחיקה מעל ל-2%. נדמה לי שאנחנו המגזר היחיד שהסכים בעבר וממשיך גם עתה באותה איוולת שהיא בניגוד לכל טבע אנושי ("אתה תתייעל הן על ידי עבודה רבה יותר על מספר גדול יותר של ראשים, והן על ידי השקעות בטכנולוגיות מתקדמות, וכל ההתייעלות תילקח ממך"). לא ברור לי, איך תגרום למוטיבציה להתייעלות, והתמונה דומה גם בנושא רכיבי החלב. מי שמבצע את כל העבודה להעלאת רכיבי החלב זה אנחנו, הן על ידי גנטיקה והן על ידי שיפור ההזנה. התוצאות של עבודה זאת מתורגמות להעלאת נורמות הרכיבים של החלב, ושוב אין אנו זוכים לשום תמורה.

נושא **איכות הסביבה** מובן וברור לכולם. לא ברור לי, מדוע נושא זה נכנס כחלק מהרפורמה בענף. זהו נושא בפני עצמו ויש לטפל בו בעזרת תקציבי ממשלה, כפי שזכתה התעשייה. ברוב המשקים, הנושא כרוך בהשקעות גדולות, ובמידה שאכן רוצים שהוא יתבצע בצורה אמיתית שגם תפתור את הבעיה, יש צורך למשוך אותו לפרק זמן ארוך של 10–7 שנים.

צריך להבין גם שהשינוי שמביאה הצעת הרפורמה, הוא מהפך מכל מה שנהג משרד החקלאות עד ותוך כדי שנה זאת ממש. א. עד היום עמדו משרד החקלאות ומועצת החלב בצורה עיקשת על תמיכה במשק הקטן ועצירה מוחלטת למשך שנים רבות של המשק הגדול. ב. עד עתה גררו משרד החקלאות, מועצת החלב והסוכנות משקים קטנים וחדשים להיכנס להשקעות בהקמת רפתות קטנות של פחות מ-300,000 ליטר. ג. רק לפני שנה ניתנו על ידי המחלבות מענקים להכנסת מיכלי קרור.

אלה הן רק דוגמאות למהפכה שאתם רוצים לבצע ביום אחד, ואתם כנראה תצליחו, כי הרפתן הישראלי אינו דומה לרפתן הצרפתי, ואפשר לבוא אליו ביום בהיר אחד ולהגיד לו, שכל מה שבנה לא מתאים יותר, למחרת הוא צריך להתאחד, לעשות שותפות וללכת למצוא לו פרנסה אחרת, כי כל פתרון שאתם מציעים, בין אם הוא מעשי או לא, לא עונה על שחיקת הרווח ב-50%.

בכבוד רב
אלון קמה
מושב אביגדור

העתק: יוסי מלול – המ"ב
אבשלום דולב – מועצת החלב

אל ציבור הרפתנים: צאו מהאדישות!

הרפורמה בענף הרפת היא תוכנית של נערי האוצר לחיסול רובו של ענף הרפת בישראל, כדי שניתן יהיה לייבא חלב זול ממדינות השוק המשותף (מדינות אשר תומכות ומסבסדות את הרפתנים שלהן!!).

מעיון מעמיק בפרטי הרפורמה מתברר, כי אף רפתן לא יוכל להתרפנס בכבוד לאחר שתצא לפועל. אין ענף במדינה שנועשתה בו התייעלות כמו ענף הרפת, כ-3% מצטבר ב-10 שנים. עתה רוצים לקצץ עוד כ-1/3 מהעודף ברוטו תוך שלוש השנים הבאות. נציגינו לא פעלו בנחרצות מספקת לביטול רוע הגזירה. באם לא נפעל בתקיפות, הרי שבתוך 3–5 שנים נישאר רובינו ללא פרנסה. רק התארגנות של כל הרפתנים בארץ תוך נכונות למאבק ללא פשרות תיתן סיכוי לביטול הרפורמה. מי שחושב שיוכל להיבנות מחורבנם של רפתנים אחרים, אינו אלא טועה, זאת משום שלפי תנאי הרפורמה הוא לא יוכל להחזיר את ההשקעות הכרוכות בהגדלת הייצור.

בברכה
חיים רזי
מושב כפר ויתקין

תהיות עובדות ספקות תגובות השגות

הערכות סתירות הנחות תהיות עובדות

התאחדות מגדלי בקר בישראל
ISRAEL CATTLE BREEDERS' ASSOCIATION

28 דצמבר, 1998

מר דני קריצמן - מנכ"ל משרד החקלאות
גב' דליה הראל - משנה למנכ"ל
רון אילון - משרד האוצר
אמיר ברקן - משרד האוצר

חברים שלום!

"הרפורמה" הנדון:

בימים אלה אנחנו מסיימים סבב ארוך של מפגשים אזוריים עם רפתנים במגזר המשפחתי, אליו מיועדת עיקר הרפורמה. סבב זה הינו המשך לשיחות שקיימנו עם המגזר השתופי.

הרפתנים הגיעו למפגשים עם הרבה דאגה, חרדה וחשש רב להמשך קיומם הכלכלי. אנחנו לא יכולנו להפיג חשש זה, גם ההסברים המוכרים אינם נשמעים מציאותיים.

התחזקנו בדעתנו שיש לפעול באופן מיידי לשפור בעקרונות הרפורמה ובעיקר בתחומים הקריטיים:

- * משך הרפורמה - שלוש שנים זו תקופה קצרה ביותר
- * עומק השחיקה - חריף מאד ואפילו חריף מידי, הרבה מעבר למקובל במחירי החלב באירופה ובארה"ב.
- * זמינות המימון - היקף ההשקעה הנחוץ הינו גבוה ביותר ויש קשיים אמיתיים בהשגתו.

לכולנו יש עניין שהרפורמה אכן תשיג את מטרתה, אך המשך ע"פ המסמך החתום עלול להביא לפגיעה קשה ומיותרת במגזר רגיש וחלש באזורים רבים בארץ.

אני מבקש לכנס את ועדת המעקב כדי לקיים מפגש ראשון עם יציאתה של הרפורמה לדרך.

בברכה

יוסי מלול

מזכיר ההתאחדות

העתקים: שלמה לשם - מרכז חקלאי
אבשלום דולב - מועצת החלב
לובי חקלאי בכנסת
רכזי ועדת המשק בתנועות

מצב ענף החלב במשק המשפחתי

מבוא

הם עדיין עוסקים בענף, וזאת למרות גילם המבוגר או בהיעדר בן ממשיך.

יש צורך במתן סיוע דחוף ליצרני החלב, אשר מעוניינים לפרוש מרצון בכדי שיוכלו, אחרי 50 שנה, לצאת לפנסיה בתנאים הוגנים. כמו כן, יש צורך בעידוד ומתן תקציב לאיחוד רפתות להקמת יחידות גדולות של ייצור חלב, אשר ישפר את ההתייעלות ואת הרווחיות בענף במשק המשפחתי.

הצעות לפתרון

1. על הממשלה, משרדי החקלאות והאוצר לתמוך בהמשך קיום תכנון ענף החלב וזאת בכדי להגן על יצרני החלב שעוסקים בענף עוד מראשית קיומה של מדינת ישראל.
2. הממשלה צריכה לסייע ליצרני החלב, אשר מעוניינים לפרוש בכבוד.
3. הממשלה צריכה לסייע במתן תקציב לאיחוד רפתות, בכדי להגדיל את הייצור וההתייעלות ופתרון איכות הסביבה.

לסיכום

אימתן פתרונות אלה יגרום לקריסת ענף החלב, תוספת מובטלים למעגל האבטלה בישראל, נטישת בנים ממשיכים במושבים, והזנחת קרקעות שהיו מעובדות לגידול מספוא לענף הרפת.

נחמיה רייבי
מושב מדרך עוז

21.12.98

עוד בשנות החמישים, כשעלו המושבים על הקרקע והמתיישבים קיבלו את הפרה כמקור פרנסה למשפחות מרובות ילדים ועד היום, בנים של אותם "עולים" דור שני ושלישי עוסקים בענף החלב שירשו מהוריהם.

ישנם רבים ממשקי החלב במשק המשפחתי שעומדים על מכסת חלב מתחת לממוצע הארצי, אשר בתקופה הנוכחית מקשה להתקיים ולפרנס משפחה; ללא הגדלת יחידת רפת-החלב, ינטשו רבים מיצרני החלב וזאת עקב אימתן פתרון הולם, מצב שיגרום לעוד חקלאים להצטרף למעגל האבטלה בישראל.

מדיניות תכנון מכסות החלב – ניווד מכסות

כיום ענף החלב נמצא במשטר מכסות. ליצרני החלב המושביים התכנון הוא דבר טוב, אבל עקב חוסר ודאות של הענף בעתיד ומכסות חלב קטנות גורם הדבר לחוסר מוטיבציה וגורם לבעיה כלכלית וחברתית במושבים.

למרות מדיניות ניווד מכסות החלב אשר נמצאת בערפל, דבר שמונע מרבים מיצרני החלב לרכוש מכסות חלב ולהגדיל את היחידה, רבים חוששים שישומו את כספם על קרן הצבי בהיעדר חוק החלב ומדיניות ברורה ובטוחה.

פרישת יצרני חלב ואיחוד רפתות

ישנם יצרני חלב אשר עוסקים בענף החלב שנים רבות ואשר מעוניינים לפרוש מייצור החלב, אבל בהיעדר פתרונות וסיוע ממשלתי

ספקות תגובות השגות הערכות סתירות

תנועת המושבים בישראל

רח לאונרדו ז'הוינצי 19, תל אביב מיקוד 64733, טל 03-6958473, פקס 03-6918996

תנועת המושבים בישראל

אגף המשק

ט"ז בטבת תשנ"ט
4 בינואר 1999

אל ציבור רפתני המושבים,

הנדון: הרפורמה בענף החלב

בעקבות כניסי ההסברה שנערכו ברחבי הארץ בחודש האחרון, ברצוננו להבהיר את עמדת תנועת המושבים, וכיצד לדעתנו יש לפעול כדי שהרפורמה תצליח ולא תפגע במיגזר המושבי.

1. אגף המשק בתנועה ופורום החלב, איננו יכול להיות מנותק מהקורה בשוק העולמי וממגמות החשיפה ליבוא גם בענף החלב. לכן אנו סבורים שיש לערוך התאמות של משק החלב למגמה זו מצד אחד, ולדרישות איכות הסביבה מצד שני.
2. הרפורמה בענף סוכמה בין משרדי האוצר והחקלאות. חתנועה, פורום החלב והתאחדות מגדלי בקר היו סבורים כי יש לעגן בתוך מבנה הרפורמה מספר תנאים אשר הועברו בזמנו למשרד החקלאות, (ויפורטו בהמשך), אולם משרד החקלאות העדיף לחתום על הרפורמה כפי שהיא, תוך שהוא משאיר הנושא לועדת מעקב עתידית.
3. בפורום החלב דובר על שורת סייגים אשר התקבלו גם במועצת התאחדות מגדלי בקר. מועצת החלב אשר הוסיפה חתימתה על מסמך הרפורמה תומכת סייגים אלו.
4. לדעת התנועה מילוי סייגים אלו הוא תנאי חיוני להצלחת הרפורמה. הפעלת הרפורמה ללא מתן מענה הולם לדרישות הנ"ל יעמיד בסימן שאלה את יכולתו של הרפתן במגזר המושבי להתמודד בהצלחה בשוק העתידי.
5. להלן רשימת הדרישות ומילוי כולן חשוב באותה מידה.
 - א. הארכת תקופת הרפורמה מעבר לשלוש שנים.
 - ב. הקטנת היקף השחיקה במחיר המטרה.
 - ג. הפסקת כל הניכויים בתום הרפורמה.
 - ד. מציאת מקורות מימון מתאימים לסיוע לרפתנים בחלקם בהשקעות.
 - ה. הסדרת פתרונות מיסוי למעבירים ולניעברים של מכסות החלב.
 - ו. עיגון התכנון והמכסות במשק החלב לתקופה סבירה כך שקונה המכסה לא ישים כספו על קרן הצבי.
6. התנועה תפעל לכך ותסייע לגופים המקצועיים התאחדות מגדלי בקר ומועצת החלב לקדם את השגת הדרישות הנ"ל בין אם בועדת המעקב ובין אם בדרכים אחרות. "חוק החלב" הוגש במשותף ע"י ח"כ שלום שמחון וח"כ חגי מרום והם ינסו לקדמו ככל האפשר.
- ח"כ שלום שמחון הגיש כבר הצעת חוק בנושא פתרון מיסוי למעבירים ומתנהל על-כך בשלב זה מו"מ עם האוצר.
7. מאחר ואנו מודעים לבעיות הגדולה ביצירת שותפויות במושבים אנו סבורים כי הגישה האסטרטגית צריכה להיות כזו שמילוי הדרישות שהצגנו יהיה באופן שיאפשר לרפתנים המעוניינים להשקיע, להגיע ליחידה כלכלית סבירה.
8. התנועה בודקת את אפשרויותיה להעמיד ליווי כלכלי מקצועי לביצוע הרפורמה כדי שהחברים יוכלו לחתיעץ לפני ביצוע מהלכים כל-כך משמעותיים.

9. לדעתנו צריך לפעול לקבלת הדרישות בהקדם שכן הרפתנים צריכים לראות את התמונה בשלמותה, לפני שהם נכנסים לתהליך קבלת החלטות בין אם להשקעה, בין אם לשותפות ובין אם ליציאה מהענף.
10. לסיכום: לדעת התנועה תנאי השוק ואיכות הסביבה יחייבו שינוי במבנה הרפת במיגזר המושבי. היינו מעדיפים לו משרד החקלאות היה מקבל את עמדתנו, ומענן אותה בתוך מבנה הרפורמה. אולם מרגע שהרפורמה נחתמה, אנו נפעל ככל יכולתנו בכל המישורים על מנת שעמדותינו ועמדת התאחדות מגדלי בקר יתמלאו בהקדם.

ב ב ר כ ה

נפתלי בן-סירה
ראש אגף המשק

שמואל (מולי) לויט
אגף המשק

העתק: ח"כ שלום שמחון - מזכיר תנועת המושבים
 הח' יוסי מלול - מזכיר התאחדות מגדלי בקר
 הח' אבשלום דולב - מנכ"ל מועצת החלב
 הח' זיו מטלון - סמנכ"ל מועצת החלב

היזהרו! השלב הבא בפתח!

במאמר אשר התפרסם בחודש דצמבר בשבועון DAIRY MARKETS מזהיר יו"ר ההתאחדות האירית (I.F.A.) מפני ביטול מכסות החלב בשנת 2000. ביטול המכסות יביא לדבריו להגדלת הייצור ב-8% עד 2007 ובמקביל יקטין את הכנסות הייצרנים ב-20%. יושב הראש דיבר על התוצאות העגומות של מהלך זה, תוך הסבר כי מרבית הייצרנים לא ישרדו לאחר השינוי.

ההקש אלינו, יצרני החלב בישראל, ברור. אנחנו יחד עם כל תקלאי ישראל לא עמדנו בפרץ ערב חתימת הסכמי הסחר הבינלאומיים ובכך חטאנו לעצמנו חטא גורלי. העמדות "החלביות" אשר הוצגו באותה העת ע"י המרכז החקלאי ואי-התייחסות הייצרנים ברחובות כנגד ההסכמים היוו את תחילתו של השטפון.

חשיפת משק החלב ליבוא מתחרה ממדינות המרעה הטבעי וממדינות הסיבסוד העקיף (הסמוי) אינה הוגנת ואינה מעידה על מדיניות של כלכלה חופשית, אלא על מדיניות של זלזול מיניסטריאלי במשק הייצרני.

יעד הרפורמה העיקרי – הגדלת יחידות יצור החלב בארץ, היה מאחורינו זה מכבר, אילו הנהגת משרד החקלאות (ב-15 השנים האחרונות) היתה מפנה את תוספות המכסה (גידול הצריכה) ליצרנים הקיימים. אותה הנהגה השתמשה במשאב זה כמנוף פוליטי ומגישה לנו, הייצרנים, את החשבון לפרעון. צרכנים אשר ינסו להסתגל לתנאי הרפורמה באמצעות הגדלת היחידות, אשר השקעות מסיביות בצידן, ייאלצו להתמודד בעוד מספר שנים בשחיקה נוספת (ביטול משטר המכסות), כאשר על גבם תשומה כבדה של החזרי הון וריבית.

עזות המצח המתבטאת בעקרונות הרפורמה בסעיפי עומק השחיקה ואורך התקופה, מעידים על הכוונה האמיתית שהינה: חיסול או צמצום מסיבי של ענף החלב בארץ מטעמי מדד ואיכות הסביבה.

10 בינואר, 1999

השגות הערכות סתירות הנחות תהיות

עובדות ספקות תגובות השגות הערכות

העברת רפתות ממרכז הארץ לנגב

הרפת בנגב – הבטים מקצועיים

1. אזור הנגב מאוכלס בדלילות ומכאן שיש עתודות קרקע רבות לפיתוח רפתות קיימות ובניית רפתות חדשות. הקרקעות בנגב הם מישוריים ומנוקזים ובעלות נגישות למערכות התשתית.
2. קרבתו היחסי של האזור לנגב לאשדוד, למכוני תערוכת ומרכזי מזון מתועשים מאפשרים רכש טוב.
3. כל רפתות צפון ורמת הנגב מאורגנות יחד בהתארגנות רפת ומתפקדות כיחידה אחת בקניית גרעינים ומזונות גסים, ומכאן היעילות הרבה וההוזלה בקניית מזונות בנגב.
4. מזג האוויר ברמת הנגב ובנגב הצפוני מתאים במיוחד לגידול בקר. באזור זה קיים עומס חום נמוך והטמפרטורות הנרשמות נמצאות לרוב בתחום האופטימלי לגבי הפרות.
5. הרמה המקצועית של מנהלי הרפתות באזור גבוהה והתוצאות הכלכליות בהתאם.

לסיכום

- ביצוע כל העברת הרפתות ממרכז הארץ לנגב עשוי לסייע:
- ◀ להתיעלות ענף החלב;
 - ◀ לפתרון בעיות הנגרמות לסביבה על ידי הרפתות;
 - ◀ לביסוסם ופיתוחם של יישובים חקלאיים במרכז הארץ על ידי הרחבת שימושי הקרקע בהם למגורים ותיירות;
 - ◀ לחולל תמורה ביישובי הנגב על ידי תוספת פעילות כלכלית.

בברכה

שמיל

רכו ההתארגנות

יח"מ – רמת הנגב

הרפורמה בענף הרפת מצאה רפתנים רבים בהרבה התלבטויות לגבי עתיד הרפת ובמיוחד בפני ההשקעות הגדולות שהם נדרשים להשקיע בפיתוח הרפת ובייחוד באיכות הסביבה.

צר לי, שקברניטי הענף והמדינה לא השכילו לראות ולהבין את הפוטנציאל האדיר שבהעברת הרפתות ממרכז הארץ לנגב.

ההבט הנדלי"ני

רבים מהמושבים והקיבוצים מצויים באזורים בהם קיים ביקוש למגורים צמודי קרקע. ביישובים רבים נמצאת הרפת בלב הישוב על שטח של 50–100 דונם, קרקע שיש לה שימושים חלופיים עדיפים.

הרחקת רפתות שהם גורם הפוגע באיכות הסביבה עשויה לתרום לעליית ערך הקרקע. היחלשות רווחיות החקלאות מדרבנת את המשקם לפתח יזמות בתחומי התיירות ולכך נדרשת קרקע לבניית מוסדות אירוח ונופש, והקרבה לבעלי-יחיים אינה יתרון...

איכות הסביבה

חלק נכבד מענף הרפת בישראל מרוכז באזורים צפופי אוכלוסין וממוקם על מאגרי מי-תהום. הרפתות הן אחד הגורמים המזהמים את הסביבה ומי-התהום. המשרד לאיכות הסביבה הוציא תקנות חמורות ויקרות לענף הרפת:

- ◀ התקנת מרזבים,
- ◀ מוליך להולכת זבל,
- ◀ בור ערבול,
- ◀ מתקן הפרדה,
- ◀ משטח לאיסוף מוצקים,
- ◀ מערך שאיבה – יניקה,
- ◀ איטום חצרות.

בסה"כ מדובר בהשקעות כבדות של כ- 150,000 ש"ח לרפת המשפחתית וכמיליון ש"ח לרפת השיתופית.

הנגב חופשי מבעיות אלה!

17.01.1999